

Summary

Izovita A. M. Criminological characteristics of crimes committed in the land market. — Article.
The article is devoted to criminological characteristics most typical of abuse that occur on the land market and promote the violation of land relations.

Keywords: crime, criminological characteristics, land market.

УДК 343.811

Д. В. Ягунов

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЗЛОЧИНЦІВ ЯК МЕТА ПОКАРАННЯ: АТАВІЗМ АБО ВИМУШЕНА НЕОБХІДНІСТЬ? (ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

Актуальність цієї статті обумовлена необхідністю перегляду традиційних поглядів на сутність кримінального покарання та переосмислення його цілей у сучасних національних державах.

Зарубіжна пеналогія за останні декілька десятиліть сформулювала низку висновків, згідно з якими реабілітація злочинців як мета покарання була визнана недосяжною для практичної реалізації. Незважаючи на різноманітність методів реабілітації, які базуються на досягненнях психології, медицини та соціальної роботи, їх практична значущість залишається здебільшого сумнівною.

В західній пеналогії говорити про «кризу реабілітаційного ідеалу» вже неактуально або навіть немодно. Революційні для кримінології дослідження Р. Мартінсона (1971) та інших вчених примусили подивитися на сутність та цілі покарання в якісно новому світлі [1]. Сутність сучасних наукових поглядів на проблему реабілітації злочинців можна відобразити за допомогою думки американського вченого С. Дагвіда: «Дедалі зростаюча кількість досліджень вказує, що реабілітація за допомогою ув'язнення є ілюзією. Винятки з цього правила є випадковими. Головною функцією в'язниці є поєднання кари, помсти, відновлення справедливості та порядку» [2, 6].

Зазначені ідеї суттєво вплинули на кримінальне та кримінально-виконавче законодавство зарубіжних країн у напрямі посилення каральної складової покарання та ослаблення його соціальної складової. Верховний Суд США у справі «*Mistretta v. US*» (1989) зазначив, що «настав час критично поглянути на реабілітацію як на пеналогічну теорію через недосяжність цієї мети у більшості випадків». На підставі низки кримінологічних досліджень Суд зазначив, що спроби системи кримінальної юстиції досягнути «застарілої мети реабілітації» виявилися марними [3].

Британський Home Office в доповіді «Злочин, покарання та захист суспільства: урядові пропозиції щодо законодавства» (1991) озвучив офіційну позицію: «ув'язнення — це витратний спосіб зробити поганих людей ще гіршими» [4].

Фіаско в'язниці як найважливішої складової пенітенціарної системи з огляду на її реабілітаційний потенціал сьогодні є загальновизнаним. Реалії внут-

рішнього життя будь-якого закладу, який називається «виправним», перебувають на абсолютній дистанції від того, що ми називаємо «виправленням». Великі бюрократичні, мілітаризовані, авторитарні машини чи навряд можуть створити середовище для реабілітації злочинців. В кінцевому рахунку більш-менш детальний аналіз в'язниці як тотальної інституції зводить нанівець будь-які аргументи, які виправдовують в'язницю як реабілітаційний механізм [5].

Тому варто поставити питання: чи можна виправдати застосування кримінального покарання, де основоположне місце посідає ув'язнення, за допомогою реабілітації? Можна сказати, що ні.

Упродовж всієї історії новітньої в'язниці реабілітація була її неодмінною складовою. Реабілітація має такий же вік, як і новітня в'язниця. Власне, новітня в'язниця відрізняється від попередниці завдяки проголошенню реабілітації метою покарання.

Методи впливу на злочинців, які використовувалися у голландських виправних домах XVII ст., та методи, які використовувалися в перших американських пенітенціаріях кінця XVIII — початку XIX ст., мають певні розбіжності. Проте такі елементи механізму реабілітації, як праця, навчання, моральне виховання та дисципліна, є спільними для всіх періодів розвитку новітньої в'язниці, яка взяла на себе сміливість проголосити себе в'язницею виправною. Зазначені елементи реабілітації фактично ніколи не виправдовували тих надій, які поклалися на них.

Так, в'язнична праця традиційно розглядається як один з найважливіших інструментів реабілітації. Дійсно, якщо злочинець отримає трудові навички, він, можливо, не буде вчиняти злочини. Проте доказів цього не існує в тому обсязі, щоб перевести зазначену думку із категорії міфів до категорії аксіом.

З одного боку, «засуджені до позбавлення волі повинні працювати» [6]. З іншого, «наївно думати, що сама по собі ізоляція та некваліфікована праця приведуть до перевиховання», тому «я не вірю, що примушення [засуджених] до праці змінить хоч якось їх персоналії. Не треба переоцінювати значення праці у в'язниці» [7, 102–103]. Не можна не погодитися з Г. Радовим, що «примусовий труд, який виконується тільки через страх покарання за ухилення від нього, не має ніякої ціни в значенні своєї продуктивності і не може здійснити облагороджуючого впливу на працівника, повернути йому людський облік, якщо він встиг загубити його на волі. Такий труд може лише остаточно притупити його здібності і за короткий час абсолютно знищити його працездатність» [8, 128].

Відповідно до чинного законодавства, праця засуджених проголошена як другий після режиму інструмент виправлення засуджених. Проте той факт, що свого часу замість виправно-трудового права було створено кримінально-виконавче право, вказує на розчарування законодавця в такому інструменті виправлення, як в'язнична праця.

В сучасній науковій літературі нерідко підкреслюється, що потрібно розділяти працю злочинців, спрямовану на отримання прибутку, та працю засуджених, спрямовану на набуття злочинцями трудових навичок, які б допомогли їм у вільному суспільстві. Звичайно, перший тип в'язничної праці має негативне

значення, другий — необмежено позитивне. Проте подібне розмежування у практичній площині є не більше ніж декларацією, оскільки будь-яке в'язничне підприємство у кінцевому рахунку буде орієнтоване на отримання прибутку, незважаючи на те, що на законодавчому рівні його отримання не розглядатиметься як мета функціонування в'язничного виробництва, як, наприклад, це закріплено в ст. 13 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», де зазначається, що в'язничні підприємства здійснюють некомерційну господарську діяльність без мети одержання прибутку для забезпечення професійно-технічного навчання засуджених та залучення їх до праці.

Тому ми не можемо не підкреслити слушність думки М. Фуко: «Якщо ми взагалі можемо говорити про економічний результат в'язничної праці, то вона полягає у створенні механізованих індивідів, які відповідають нормам індустріального суспільства» [9, 354].

Другим за значенням інструментом реабілітації засуджених традиційно вважається освіта. Проте ще в 1905 р. М. Чубинський зазначав, що не доведено існування причинного зв'язку між рівнем грамотності та рівнем злочинності [10, 516]. Говорячи про реабілітаційний потенціал освіти, можна згадати дослідження Р. Мартінсона: «Якщо пенітенціарні програми, спрямовані на повернення злочинця до суспільства за допомогою освіти і професійного навчання, працюють, то емпіричних доказів цього успіху дуже мало. Ми дійсно знаємо, що освіта не знижує рівень рецидивізму» [1, 9]. Відомий український кримінолог І. Даньшин також вказує на те, що ключовими характеристиками особистості рецидивістів є відсутність інтересу до навчання в пенітенціарних установах та опір зусиллям адміністрації в залученні до навчання [11, 79–80].

Треба віддати належне позиції В. Бадири, яка вказує, що роль таких засобів виправлення, як праця та навчання, у протидії внутрішньому криміналізаційному механізму особи перебільшена [21].

Отже, ми не маємо переконливих доказів, що освіта та праця як складові реабілітаційного механізму призводять до зниження рецидивної злочинності. Натомість ми маємо міф, що освіта та трудова зайнятість засуджених, які є неодмінними складовими реабілітаційного процесу, начебто суттєво впливають на зниження рецидиву. Тому можна поставити питання: чи може примусове навчання, так само як і примусова праця, бути справжніми реабілітаційними інструментами? Не маючи ніяких доказів, що зазначені складові процесу реабілітації дійсно досягали мети реабілітації упродовж XVIII–XX ст., ми наївно очікуємо, що цей складний механізм працюватиме в епоху постмодерну.

Пояснюючи, чому саме реабілітаційна мета покарання ніколи не спрацьовувала, Т. Матієсен вказує, що всі складові реабілітаційного механізму із самого початку використовувалися бюрократичною організацією пенітенціарної системи виключно в своїх корпоративних інтересах. Це означає, що кожного разу, коли виникає конфлікт між інтересами реабілітації та інтересами в'язниці, остання завжди отримувала перемогу. Особливо гостро цей конфлікт проявляється на прикладі зацікавленості в результатах в'язничної праці [12].

Не можна не віддати належне М. Фуко, який зазначив, що в'язницю в її реаліях та очевидних наслідках одразу ж оголосили «великою поразкою кримінального правосуддя», бо: 1) в'язниці не знижують рівня злочинності; 2) в'язниця не може не створювати делінквентів; 3) в'язниця робить можливою і навіть заохочує організацію середовища делінквентів; 4) звільнені в'язні фактично вимушені вчиняти повторні злочини; 5) в'язниця опосередковано створює делінквентів шляхом позбавлення родини ув'язненого матеріальних можливостей для існування [9, 337–341].

Проте, незважаючи на категоричність висновків щодо «кризи реабілітаційного ідеалу», все одно можна констатувати, що символічна невдача в'язниці залишається стійким виправданням покарання, проте покарання «нерабінтаційного». Як слушно зазначив З. Бауман, «на відміну від епохи, коли під оплески освіченої публіки в Амстердамі відкрився виправний дім, сьогодні питання «реабілітації» не скільки є дискусійним, скільки неактуальним. Кримінологи ще певний час будуть «ламати списи» через старі, але невирішені питання ідеології покарання. У мисленні сучасних практиків пенітенціарної системи найважливіші зміни полягають як раз у відсутності щирих або лицемірних «декларацій про реабілітаційні наміри». «Те, що ув'язнені роблять у своїх одиночних камерах, нікого не хвилює. Головним є те, що вони там просто перебувають» [13, 156–159].

Подана нами критика реабілітації як мети покарання має слабе місце через те, що поза увагою залишається реабілітаційний потенціал альтернативних покарань. Проте і тут, на жаль, доказів успіху реабілітації бракує. Варто знову звернутися до Р. Мартінсона: «Якщо умови пенітенціарного середовища так негативно впливають на успіх реабілітації, було б краще реабілітувати злочинців в умовах вільного суспільства, що стосується діяльності служб пробачії та пароля. Проте в даному випадку ми не можемо знайти доказів успіху реабілітації» [1, 19]. Той факт, що рецидив після альтернативних покарань менше за рецидив після ув'язнення обумовлений, в першу чергу, специфікою особистості самих злочинців.

Проте більшість вітчизняних науковців у своїх наукових працях відстоюють ідею реабілітації злочинців як неодмінної та обов'язкової мети кримінального покарання. Тому виникає закономірна необхідність проаналізувати реабілітацію злочинців як мету покарання крізь призму радянських (пострадянських) наукових поглядів.

Ідея реабілітації в радянській та сучасній кримінології має два проблемних аспекти, які ми можемо визначити як нормативно-правовий аспект та аспект філософський. Обидва аспекти у своїй єдності обумовлюють існування того, що ми можемо визначити як «міфологізація реабілітаційного ідеалу».

Нормативно-правовий аспект проблеми полягає у тому, що реабілітація у вітчизняних наукових дослідженнях розглядається як така, що реально працює на практиці лише тому, що вона закріплена в законодавстві. Ситуація є парадоксальною: не законодавець використовує наукові досягнення для розбудови законодавчих положень, а науковці будують дослідження на формальних

декларативних приписах законодавця. В українському випадку ситуація з нормативним визначенням реабілітації злочинців погіршена за рахунок наявності комбінації термінів «виправлення» та «ресоціалізація» у тому виді, в якому вони представлені у ст. 6 КВК України. Особливо це стосується формулювання, що виправлення є «необхідною умовою ресоціалізації».

Філософський аспект міфологізації реабілітаційного ідеалу пов'язується із концепцією свободи волі, де злочинець розглядається як раціональний актор, який начебто вільно обирає свою лінію поведінки. Крізь призму проблеми дослідження це означає, що «злочинець не може не виправитися, якщо докладе для цього принаймні мінімальних зусиль».

У цьому контексті варто нагадати, що включення реабілітації до переліку цілей покарання у кримінальних кодексах, які позиціонують себе як кодекси класичні, створює очевидну кримінологічну суперечливість [14, 37]. «Реабілітація» — це суто позитивістська категорія, яка у світлі класичної школи має замінюватися поняттям «відповідальність». Вона передбачає, що психологія, медицина та взагалі «наука» у поєднанні з добре організованим медико-психологічним виправним менеджментом перетворюють злочинця на законслухняного громадянина замість юриспруденції, режиму, праці, освіти та дисципліни, на використання чого робить акцент класична школа. Проте цю позитивістську ідею класична школа використовує задля своїх потреб, обґрунтовуючи категорію свободної волі та будуючи на ній концепцію кримінальної відповідальності.

Проблемним моментом класичного погляду на цілі покарання є те, що у вироку суд заздалегідь визначає упродовж саме якого терміну людина має «змінитися на краще», що об'єктивно перебуває поза межами компетенції суду. В багатьох західних країнах це призвело до появи інституту невизначних вироків, де питання умовно-дострокового звільнення перебуває в компетенції не суду, а комісій, які складаються з соціальних працівників, психологів та медиків. Класична школа завжди вбачала у невизначних вироків підґрунтя для зловживання владою з боку в'язничних адміністраторів. До речі, саме ця теза знайшла своє відображення у згаданій вище справі «Mistretta v. US», де було зазначено, що «невизначені вироків базувалися на концепції можливої, і може навіть ймовірної “реабілітації”». Проте, на нашу думку, раціональне зерно в цьому присутнє: «кількість» та «тривалість» реабілітації не можна визначити суддею заздалегідь.

Сучасні вітчизняні наукові уявлення щодо мети реабілітації злочинців та можливостей досягнення цієї мети базуються на старих радянських поглядах, в яких філософський аспект здебільшого підмінявся ідеологічним компонентом. Так, фундаментальна праця М. Беляєва «Цілі покарання та засоби їх досягнення» містить детальний аналіз сутності виправлення злочинців крізь призму такого ідеологічного підходу [15].

Погляди сучасних авторів, за деяким винятком, мало чим відрізняються від радянських поглядів. Частково вони базуються на декларативно-юридичному підґрунті, частково — на оновленому філософському. Між тим ці уявлен-

ня позбавлені головного — численних та систематичних соціологічних досліджень.

Так, І. Петін, обґрунтовуючи необхідність мети покарання у виді реабілітації, наголошує, що необхідно розвінчати міф про неможливість виправлення злочинців, проте як аргумент на користь свого твердження пропонує не менш абстрактний міф про можливість виправлення [16, 16].

І. Макарєв повторює радянські декларативні формулювання щодо виправлення, не підтверджуючи цю тезу відповідними доказами [17, 48].

А. Павлухін зазначає, що виправлення залишається однією з цілей покарання, хоч на сучасному етапі розвитку суспільства кримінальне покарання поки ще не забезпечує досягнення такої мети [18, 28].

На думку М. Гуцуляка, «лише за умов виправлення ми можемо говорити про досягнення карального ефекту від призначеного покарання» [19, 2].

О. Шкута у своїй статті, присвяченій узагальненню наукових поглядів щодо виправлення, надає аналіз поглядів багатьох радянських та українських авторів, які, на жаль, також не виходять за межі декларацій. Ідея про виправлення як про «генеральну лінію кримінально-виконавчого законодавства» не може служити виправданням цієї мети покарання [20].

Подібні думки, можливо, є переконливими, проте їх переконливість залишається у межах «емоційного». Подібна емоційність не може претендувати на переконливість юридичну. Моральне виправдання покарання не може відбуватися без реальних та ґрунтовних соціологічних досліджень, яких бракує вітчизняній кримінології та науці кримінального права.

Категорія виправлення пов'язується неодмінно із каяттям. Саме на цьому фокусує увагу А. Закалюк, зазначаючи, що «специфічність» рецидивістів пов'язується із визнанням або невизнанням вини у скоєному та в разі першого — зі щирим каяттям [22, 545]. Проте може мати місце каяття, коли майже 75 % засуджених вважають, що були засуджені несправедливо [23, 194]? Чи може каральний процес бути справедливим, коли справедливість не знаходить свого відображення в діяльності будь-якого елемента системи кримінальної юстиції?

Так, прокурор не може об'єктивно оцінювати реабілітаційний потенціал покарання, оскільки, в силу особливостей місця прокуратури в системі кримінальної юстиції, кастовості цієї організації та вимог корпоративної субкультури, на першому місці для нього перебуває така мета покарання, як кара у вузькому розумінні цього слова. Суддя не може визначити реабілітаційний потенціал покарання через віддаленість від справжнього процесу виконання покарань. В'язничний офіцер не може реалізувати цей потенціал в силу об'єктивних реалій функціонування тотальної інституції. А головне, як слушно зазначив Г. Хохряков, працівники системи кримінальної юстиції нагадують робітників на заводі, які сидять у довгого конвеєра, де один робітник не знає, що робить інший, проте всіх їх об'єднує одне: всі роблять все можливе, щоб відправлений для наступної операції виріб не повернувся до них [23, 215].

За даними Центру економічних і політичних досліджень ім. Разумкова в 2005 р. 21 % респондентів підтримували діяльність судів в Україні. В грудні

2010 р. лише 7,5 % респондентів дотримувалися такої думки. Позиція «не підтримую» зростає за той же проміжок часу з 29 до 54 %. Те ж саме можна сказати і про діяльність органів прокуратури: «повністю підтримую» — 17 % у 2005 р. та 9 % — у 2010 р., «не підтримую» — 29 % у 2005 р. та 41 % у 2010 р. [24]. За результатами іншого дослідження Центру думка про те, що корупція охопила судову систему України, переважає у 70 % респондентів [24].

Отже, чи можна очікувати від засуджених «реабілітаційного ентузіазму», якщо у злочинців підстав для оцінки судової системи в категоріях справедливості не існує.

Проблема закріплення реабілітації у вітчизняному законодавстві пов'язана також з її абстрактністю, шаблонністю та невизначеністю. Реабілітація розглядається як така, що спрацьовує в будь-якому випадку, незалежно від того, на якого засудженого спрямовані реабілітаційні зусилля. Можна задатися питанням щодо особливостей реабілітації, наприклад, наркозалежних засуджених. Чи не занадто тяжкий тягар покладається на в'язниці? Те ж саме стосується реабілітації статевих злочинців.

Більше того, можна задатися питанням: невже реабілітація є метою, характерною для всіх без винятку покарань? Невже реабілітаційний потенціал позбавлення волі має таку ж саму сутність, як і реабілітаційний потенціал, наприклад, громадських робіт або штрафу? В цьому контексті ми не можемо не визнати важливість думки Г. Хохрякова: якщо нам потрібно уточнити цілі покарання, ми повинні робити це не взагалі, а відносно конкретних видів покарання [23, 194].

Радянські ідеологічно орієнтовані дослідження здебільшого були спрямовані на міфологізацію реабілітації. Навіть сьогодні реабілітаційна релігія базується на віруваннях і чекає, коли хто-небудь зможе довести, що вона дійсно спрацьовує настільки, щоб включати її до переліку цілей покарання.

Проте в західній науковій думці реабілітація як мета покарання була піддана нищівній критиці через невідповідність не виправдані високим надіям, які покладалися на неї. Дослідження Мартінсона (1971) поклали кінець міфологізації реабілітаційного ідеалу. Аналогічна категоричність була представлена Ліптоном (1975) Броуді (1976), Алленом (1981) та іншими вченими, які також зробили наголос на неможливості досягнення мети реабілітації.

Підсумовуючи викладене, можна дійти таких висновків:

1. Наявність мети реабілітації в переліку цілей покарання обумовлена стійким реабілітаційним міфом. Занепад реабілітаційного ідеалу, що стався в 1970-х рр. та продовжується сьогодні, відбувся не тому, що були знайдені докази, що реабілітація «не працює». Це відбулося тому, що не було знайдено доказів того, що реабілітація «працює», особливо враховуючи неймовірно високі надії, що покладалися на реабілітацію.

2. Звичайно, зробити категоричний висновок, що виправлення має зникнути з переліку цілей кримінального покарання, ми не можемо. Проте ми можемо впевнено сказати, що в переліку цілей покарання реабілітація займає маргінальне становище.

3. На відміну від інших цілей покарання ми не можемо сьогодні надати чіткого визначення ані сутності виправлення, ані критеріїв виправлення за винятком критерію рецидивізму, використання якого для аналізу реабілітаційного потенціалу покарання призводить для невтішних для реабілітації висновків.

4. Щодо реабілітації ув'язнених, то її міфологізація набуває ще більшого виміру з огляду на категорично негативний вплив тотальних інституцій на особистість людини.

5. Тим не менш наявність саме такої мети виконує символічну функцію. Символізм реабілітації є невідчутним, проте саме він відповідає за збереження соціального спрямування усієї пенальної системи.

Література

1. Martinson R. 'What Works? — Questions and Answers about Prison Reforms', in F.Cullen and B.Applegate (eds.), *Offender Rehabilitation: Effective Correctional Intervention* / R. Martinson. — Ashgate Publishing Company, 1997.
2. Duguid S. *Can Prisons Work? The Prisoner as Object and Subject in Modern Corrections* / S. Duguid. — Toronto : University of Toronto Press. — 298 p.
3. *Mistretta v. the USA*. 88 U.S. 361 (1989) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : caselaw.lp.findlaw.com.
4. Home Office. *Crime, Punishment and Protecting the Public: The Government's Proposals for Legislation*. — London : HMSO, 1990.
5. Ягунов Д. Пенітенціарні установи в світлі концепції тотальних інституцій // *Інтелекція і влада*. Серія: соціологія. — О., 2005. — Вип. 4. — С. 128–137.
6. Про затвердження Інструкції з оплати праці засуджених до обмеження та позбавлення волі : Наказ ДДУПВП № 191 від 04.10.2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.rada.gov.ua.
7. Klare H. *Anatomy of Prison* / H. Klare. — Hutchinson & Co, 1960.
8. Радов Г. Пенітенціарна ідея : думки на тему / Г. Радов. — К., 1997.
9. Фуко М. *Надзирать и наказывать* / М. Фуко. — М., 1999.
10. Чубинский М. *Очерки уголовной политики* / М. Чубинский. — Х., 1905.
11. Даньшин І. *Усталені форми злочинності : кримінол. нарис* / І. Даньшин. — Х., 2002.
12. Mathiessen T. *Prison on Trial* / T. Mathiessen. — Winchester : Waterside Press, 2000. — 208 p.
13. Бауман З. *Глобализация. Последствия для человека и общества* / З. Бауман. — М., 2004.
14. Cavadino M. *The Penal System: An Introduction* / M. Cavadino, J. Dignan. — 3rd ed. — SAGE, 2002. — 405 p.
15. Беляев Н. *Цели наказания и средства их достижения в исправительно-трудовых учреждениях* / Н. Беляев. — Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. — 186 с.
16. Петин И. *Цели наказания, их наказания и возможности достижения* // *Российский следователь*. — 2009. — № 19. — С. 13–16.
17. Макарь И. *Цели уголовного наказания* // *Закон и жизнь*. — 2004. — № 4. — С. 48–49.
18. Павлухин А. *О целях наказания в российском уголовном праве* // *Закон и право*. — 2005. — № 4. — С. 27–29.
19. Гуцуляк М. *Основні засоби виправлення та ресоціалізації засуджених до покарання у виді виправних робіт* // *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. — 2009. — № 3. — С. 2.
20. Шкута О. *Наукові погляди на проблему виправлення та ресоціалізації засуджених, які відбувають покарання в колоніях середнього рівня безпеки* // *Вісник Запорізького національного університету*. — 2010. — № 4. — С. 201–206.
21. Бадира В. *Виправлення жінок, засуджених до позбавлення волі, як мета покарання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08* / В. Бадира ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Л., 2006. — 17 с.
22. Закалюк А. *Курс сучасної української кримінології: теорія і практика*. Кн. 2 / А. Закалюк. — К., 2007. — 712 с.

23. Хохряков Г. Парадоксы тюрьмы / Г. Хохряков. — М., 1991. — 224 с.
24. Український центр соціологічних досліджень імені Разумкова [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.uceps.org/ukr/index.php.

Анотація

Ягунов Д. В. Реабілітація злочинців як мета покарання: атавізм або вимушена необхідність? (філософсько-правовий аналіз). — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню філософських та кримінологічних аспектів проблеми реабілітації засуджених як мети покарання з урахуванням кризи реабілітаційного ідеалу.

Ключові слова: цілі покарання, ув'язнення, реабілітація злочинців.

Аннотация

Ягунов Д. В. Реабилитация преступников как цель наказания: атавизм или вынужденная необходимость? (философско-правовой анализ). — Статья.

Статья посвящена исследованию философских и криминологических аспектов проблемы реабилитации осужденных как цели наказания с учетом кризиса реабилитационного идеала.

Ключевые слова: цели наказания, тюремное заключение, реабилитации преступников.

Summary

Yagunov D. V. Offender Rehabilitation as an Aim of Punishment: Atavism or Forced Necessity? (Philosophical and Legal Analysis). — Article.

An article is focused on philosophical and criminological issues of offender rehabilitation taking into account the crisis of the rehabilitative ideal.

Keywords: aims of punishment, imprisonment, offender rehabilitation.

УДК 343.8

А. І. Марчук

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАСИФІКАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ (СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА)

Більшість проблемних аспектів діяльності, пов'язаної із виконанням кримінальних покарань, розглядаються науковцями в контексті недосконалого механізму втілення тих чи інших інститутів у пенітенціарну практику України. Недостатнє теоретичне осмислення та наукове обґрунтування класифікації засуджених до позбавлення волі пов'язується з переповненими пенітенціарними установами, зростанням рецидивної злочинності тощо. Розробка альтернативних схем класифікації, потребує досить тривалого часу та значних фінансових ресурсів, оскільки класифікація засуджених відбивається на проектуванні, будівництві та реконструкції нових та існуючих установ позбавлення волі.

У контексті цього найбільш прийнятним варіантом удосконалення інституту класифікації засуджених ми вбачаємо в ефективній системі перекласифікації зазначеної категорії осіб.

Аналіз юридичної літератури свідчить, що дослідженню проблем перекласифікації засуджених до позбавлення волі були присвячені праці, насамперед,